

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

**Sprawozdanie z realizacji zadań
Sekretariatu ds. Morza Bałtyckiego
za rok 2011**

AKCEPTUJĘ

Warszawa, luty 2012 r.

Spis treści:	strona
1. Wprowadzenie	3
2. Konwencja Helsińska	4
2.1. Krajowa struktura współpracy z Sekretariatem ds. Morza Bałtyckiego	4
2.2. Działania grupy roboczej ds. monitoringu i ocen HELCOM MONAS	5
2.3. Działania grupy roboczej ds. zanieczyszczeń pochodzenia lądowego HELCOM LAND	7
2.4. Działania grupy roboczej ds. ochrony przyrody i bioróżnorodności HELCOM HABITAT	8
2.5. Działania grupy roboczej ds. morskich HELCOM MARITIME	8
2.6. Działania grupy roboczej ds. reagowania HELCOM RESPONSE	9
2.7. Spotkania przewodniczących delegacji HELCOM HOD oraz posiedzenia Komisji Helsińskiej	9
2.8. Krajowy Program Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań	10
3. Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego	11
3.1. Działania w ramach 1. Obszaru Priorytetowego SUE RMB	11
3.2. Projekt flagowy w ramach 3. Obszaru Priorytetowego SUE RMB	12
3.3. Finansowanie ze środków pomocy technicznej	12
4. Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej	12
5. Inne działania SMB	13
5.1. Udział w realizacji Polityki Morskiej RP	13
5.2. Działania wynikające z polskiej prezydencji w Radzie UE w II poł. 2011r.	14
5.3. Organizacja spotkań krajowych i międzynarodowych przez SMB	15
5.4. Aktywność przedstawicieli GIOŚ na arenie międzynarodowej	15
6. Finansowanie prac SMB	16

1. Wprowadzenie

Zadania realizowane w 2011 r. przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jako koordynatora działań w zakresie ochrony stanu środowiska morskiego Morza Bałtyckiego miały na celu podtrzymanie i rozwijanie koncepcji synergii w zakresie realizowanych inicjatyw międzynarodowych, jak również przepisów obowiązującego prawa.

Podjęmowane działania skupione były na wypełnianiu międzynarodowych zobowiązań Polski wynikających z Konwencji Helsińskiej, Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego oraz Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej.

Podstawowym celem Konwencji Helsińskiej (podpisanej 9.04.1992) jest kompleksowa ochrona środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego. Działania podejmowane w ramach Konwencji dotyczą wód morskich Państw - Stron, wód wewnętrznych oraz całego obszaru zlewiska Morza Bałtyckiego, w którym zawiera się przeważająca część terytorium Polski. Cele Konwencji realizowane są poprzez stosowne uzgodnienia, podejmowane decyzje i przyjmowane zalecenia w ramach skoordynowanej współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym, a następnie ich wdrażanie poprzez odpowiednie działania prawno-administracyjne, inwestycyjne, edukacyjno-szkoleniowe, kontrolne, monitoringowe i inne.

Prace Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska podejmowane w ramach Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego skupione były na koordynowaniu wspólnie z Finlandią Obszaru Priorytetowego 1 oraz realizacją projektu flagowego pn. „Ocena potrzeby usuwania broni chemicznej” w ramach 3. Obszaru Priorytetowego pn. „Ograniczanie użytkowania i wpływu substancji niebezpiecznych”.

Mając na względzie efekt synergii działań Główny Inspektor Ochrony Środowiska wziął pod uwagę konieczność powiązania celów i działań Konwencji Helsińskiej z wymaganiami Ramowej Dyrektywy 2008/56/WE w Sprawie Strategii Morskiej (MSFD), która jest obecnie wdrażana przez Komisję i wszystkie kraje członkowskie UE. Osiągnięcie dobrego stanu środowiska wód morskich do roku 2020 poprzez opracowanie i wdrożenie przez kompetentne organy poszczególnych elementów strategii morskiej – to główny cel postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego.

2. Konwencja Helsińska

Podstawowym celem Konwencji Helsińskiej jest kompleksowa ochrona środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego. Podejmowane działania mające na celu wypełnianie zapisów Konwencji realizowane są poprzez stosowne uzgodnienia, podejmowane decyzje i przyjmowane zalecenia w ramach spójnej współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym, a następnie ich wdrażanie poprzez odpowiednie działania prawno-administracyjne, inwestycyjne, edukacyjno-szkoleniowe, kontrolne czy monitoringowe.

Realizację zadań Polski wynikających z Konwencji Helsińskiej w 2011 roku koordynował Sekretariat do spraw Morza Bałtyckiego, zlokalizowany w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska ponownie od 2008 r. Z uwagi na zmianę zakresu prowadzonej przez Sekretariat działalności, nazwa została zmieniona decyzją Ministra Środowiska na wniosek Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z dnia 10 stycznia 2011 r.

Zasadność funkcjonowania Sekretariatu określa konieczność zapewnienia efektywnej współpracy między zaangażowanymi urzędami administracji państwowej oraz środowiskami naukowymi w wypełnianiu zobowiązań Polski wynikających z Konwencji. Działania Sekretariatu skupione były przede wszystkim na analizie dokumentów i materiałów roboczych dystrybuowanych za pośrednictwem Sekretariatu HELCOM, pod kątem celowości podjęcia działań przez stronę polską. Ponadto Sekretariat odpowiedzialny był za zapewnienie udziału przedstawicieli Polski w spotkaniach stałych grup roboczych HELCOM oraz powoływanych przy okazji podejmowania nowych inicjatyw, jak również opracowywanie i opiniowanie dokumentów roboczych oraz uzgadnianie stanowisk Rzeczypospolitej Polskiej. Za merytoryczny i logistyczny wymiar spotkań o charakterze decyzyjnym, w tym spotkań Przewodniczących Krajowych Delegacji (HELCOM HOD) oraz posiedzeń Komisji Helsińskiej odpowiadał również Sekretariat ds. Morza Bałtyckiego.

2.1. Krajowa struktura współpracy z Sekretariatem ds. Morza Bałtyckiego

Prace SMB w roku 2011 koncentrowały się na identyfikowaniu właściwych jednostek wykonawczych zaleceń Konwencji Helsińskiej, zapewnieniu udziału odpowiednich przedstawicieli resortów i właściwych ekspertów w spotkaniach grup roboczych HELCOM, analizowaniu dokumentów i materiałów roboczych otrzymywanych z sekretariatu HELCOM pod kątem konieczności podjęcia odpowiednich działań przez stronę polską, współpracy z jednostkami wykonawczymi w celu wypracowania stanowisk strony polskiej w odniesieniu do dokumentów, planów prac, zaleceń i rozwiązań służących realizacji celów Konwencji, przygotowywaniu instrukcji wyjazdowych dla delegowanych na spotkania wysokiego szczebla, spotkania grup roboczych i inne spotkania organizowane w ramach HELCOM, a także koordynacji realizacji Wstępnego Krajowego Programu Wdrożenia Bałtyckiego Planu Działań HELCOM.

W celu zapewnienia realizacji bieżących zadań podejmowanych w ramach poszczególnych grup roboczych HELCOM i platform międzysektorowych HELCOM, SMB prowadzi stałą współpracę z przedstawicielami urzędów i środowiskiem naukowym w kraju na poziomie:

Grup roboczych HELCOM

MONAS	Departament Monitoringu i Informacji o Środowisku, GIOŚ Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej– Państwowy Instytut Badawczy Instytut Oceanologii Państwowej Akademii Nauk Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku Instytut Morski w Gdańsku Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni Państwowy Instytut Weterynarii w Puławach
LAND	Ministerstwo Gospodarki Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Ministerstwo Środowiska Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej Departament Monitoringu i Informacji o Środowisku, GIOŚ
HABITAT	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej Ministerstwo Rozwoju Regionalnego urzędy morskie Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni Uniwersytet Gdański Instytut Morski w Gdańsku
MARITIME	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej
RESPONSE	Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

Platform wymiany informacji

Forum rybołówstwo i środowisko HELCOM FISH/ENV FORUM	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Forum rolno-środowiskowe HELCOM AGRI/ENV FORUM	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Ministerstwo Gospodarki
Morskie planowanie przestrzenne Joint HELCOM-VASAB WG on MSP	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska Urząd Morski w Gdyni

2.2. Działania grupy roboczej ds. monitoringu i ocen HELCOM MONAS

Głównym zadaniem grupy roboczej HELCOM MONAS jest koordynacja i wdrożenie monitoringu środowiska morskiego i oceny działań realizowanych w ramach HELCOM, włączając w to kontrolę jakości i dane powiązane ze Strategią Monitoringu i Oceny

HELCOM przyjętą w 2005 roku. Grupa MONAS jest również zobowiązana do technicznego i merytorycznego wsparcia wdrażania Bałtyckiego Planu Działań i koordynowania wdrażania aktualnych zaleceń w tematycznym zakresie grupy.

W ramach HELCOM MONAS opracowywane są m.in. zestawy podstawowych wskaźników na potrzeby oceny stanu środowiska, oceny tematyczne i ocena holistyczna. Jednocześnie HELCOM MONAS koordynuje realizację cyklicznych projektów jak np. Pollution Load Compilation (PLC), jak również ustanawia nowe projekty tematyczne np. TARGREV. Prowadzi nadzór nad pracami grup tematycznych np. HELCOM MORS, HELCOM LOAD czy HELCOM MUNI.

W roku 2011 r. działania grupy skoncentrowane były m.in. na ocenie w zakresie bilansowania ładunków zanieczyszczeń w tym prac związanych z weryfikacją raportu *Fifth Baltic Sea Pollution Load Compilation* (PLC-5), opracowaniu zestawu wskaźników oraz ich celów na rzecz implementacji Bałtyckiego Planu Działania (BSAP), jak również zagadnieniach związanych z monitoringiem środowiska i danymi. Przedmiotem działań grupy było również omówienie inicjatywy prac interesyjsyjnych w zakresie rewizji programu monitoringu oraz wskaźników do oceny stanu środowiska morskiego, wyników prac grupy ekspertów ds. zooplanktonu (HELCOM ZEN QAI), fitoplanktonu (HELCOM PEG) oraz ryb przybrzeżnych (HELCOM FISH-PRO).

Podejmowane w 2011 r. działania krajowe mające na celu m.in. wypełnienie zaleceń grupy realizowane były na wielu płaszczyznach. W dniu 22 lutego 2011 r. Rada Ministrów zatwierdziła plany gospodarowania wodami w dorzeczach. Ponadto w 2011 r. rozpoczęto prace w zakresie opracowania wskaźników na potrzeby wstępnej oceny stanu środowiska morskiego w rozumieniu Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej oraz rozpoczęto monitoring ichtiofauny w strefie wód przejściowych i przybrzeżnych.

W 2011 roku Polska aktywnie uczestniczyła w pracach grupy HELCOM CORESET/TARGREV, która powołana została do przeprowadzenia rewizji celów oraz ustalenia wspólnych zestawów wskaźników do oceny stanu środowiska morskiego. W wyniku realizacji podejmowanych działań opracowano mapę drogową dla projektu HELCOM TARGREV, która zakłada realizację następujących punktów:

- dobór wskaźników do określenia celów środowiskowych HELCOM dla eutrofizacji, również na potrzeby wsparcia projektu CORESET,
- określenie szacunkowych wartości referencyjnej/histerycznej dla wybranych wskaźników,
- określenie przewidywanych wartości dla wybranych wskaźników oraz przedstawienie scenariuszy dla biogenów i presji połowowej,
- ustalenie maksymalnej dozwolonej wielkości ładunku biogenów,

- identyfikację wartości krytycznych, w miejscach gdzie mogą wystąpić drastyczne zmiany w stanie środowiska
- opracowanie zaleceń dotyczących określania wartości docelowej dla wybranych wskaźników.

2.3. Działania grupy roboczej ds. zanieczyszczeń pochodzenia lądowego HELCOM LAND

Grupa HELCOM LAND jest odpowiedzialna za ograniczanie zrzutu zanieczyszczeń ze wszystkich źródeł pochodzenia lądowego do Morza Bałtyckiego. Grupa LAND co do zasady zobowiązana jest do identyfikacji lądowych źródeł zanieczyszczeń substancji odżywczych i niebezpiecznych i do przedstawiania właściwych propozycji działań, które należałoby podjąć w celu ograniczenia zrzutów zanieczyszczeń do Bałtyku. HELCOM LAND realizuje działania na rzecz promocji technologii bezpiecznych dla środowiska. W efekcie podejmowanych wysiłków powstał dokument pn. Najlepsze Dostępne Techniki i Najlepsze Praktyki Środowiskowe [Best Available Techniques \(BAT\) and Best Environmental Practices \(BEP\)](#).

Priorytetowe obszary działalności grupy HELCOM LAND to eutrofizacja i niebezpieczne substancje oraz wdrożenie wspólnego, pełnego, środowiskowego bałtyckiego planu działań tj.: *Implementation of the Baltic Sea Joint Comprehensive Environmental Action Programme (JCP)*.

W ramach prac grupy HELCOM LAND ze względu na posiadane kompetencje w zakresie zanieczyszczeń pochodzenia lądowego, prace prowadziło Ministerstwo Gospodarki, KZGW oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Eutrofizacja

W dniu 15 listopada 2011 roku państwa członkowskie Unii Europejskiej zaakceptowały propozycję polskiej prezydencji odnośnie zmian do projektu przedstawionego przez Komisję Europejską w 2010 roku. Propozycja zakłada wprowadzenie:

- ograniczeń (0,5 g w standardowym ładunku) w zakresie detergentów piorących dla konsumentów od dnia 30 czerwca 2013 roku
- ograniczeń (0,3 g w standardowej dawce/dozie) w zakresie detergentów do zmywarek automatycznych dla konsumentów od dnia 1 stycznia 2017 roku.

Wprowadzenie ograniczeń w stosowaniu polifosforanów w detergentach piorących w kraju wymaga jedynie nowelizacji rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 23 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla niektórych produktów ze względu na ich negatywne oddziaływanie na środowisko. Prace te zostaną podjęte w Ministerstwie Gospodarki po zakończeniu procesu nowelizacji rozporządzenia na forum UE.

JCP

Ministerstwo Gospodarki podejmuje wysiłki w celu skreślenia ostatnich 4 z 25 zidentyfikowanych, zakładów przemysłowych niespełniających wymogów Zaleceń HELCOM, które pozostają nadal na liście aktywnych HOT-SPOTów.

2.4. Działania grupy roboczej ds. ochrony przyrody i bioróżnorodności HELCOM HABITAT

Celem działalności grupy roboczej HELCOM HABITAT jest zapewnienie odpowiednich danych o siedliskach, gatunkach i zachowaniu bioróżnorodności, które są dostępne i wykorzystywane m.in. przez grupy robocze HELCOM, w celu wprowadzania w życie rozwiązań opartych o ekosystemowe podejście do zarządzania i rozpowszechniania zasad określonych jako Integrated Coastal Zone Management (ICZM) na obszarze całego Bałtyku.

W dniach 7-9 listopada br. w Warszawie odbyła się międzynarodowa konferencja „Planowanie na rzecz różnorodności biologicznej”. Tematyka spotkania dotyczyła wybranych metod ochrony różnorodności biologicznej ze szczególnym uwzględnieniem planowania przestrzennego, zarówno na lądzie jak i na obszarach morskich (jeden z trzech równoległych paneli dyskusyjnych dotyczył planowania przestrzennego obszarów morskich). Zostały zaprezentowane doświadczenia i najlepsze praktyki z państw członkowskich UE w tym zakresie. Celem konferencji było wypracowanie konkluzji, które pomogłyby zwiększyć efektywność planowania przestrzennego jako potencjalnie bardzo efektywnego narzędzia do wykorzystania w ochronie przyrody w tym morzu, co wyrażone zostało jako:

W obliczu rosnącej presji użytkowania obszarów morskich, planowanie przestrzenne jest skutecznym narzędziem zmniejszającym ryzyko rodzenia się konfliktów i łagodzącym ewentualne negatywne oddziaływania na te obszary, jak również zabezpieczającym odpowiednią przestrzeń morską dla właściwego funkcjonowania usług ekosystemowych. Ułatwi to osiągnięcie dobrego stanu środowiska unijnych mórz do 2020 r. zgodnie z dyrektywą w sprawie strategii morskiej.

2.5. Działania grupy roboczej ds. morskich HELCOM MARITIME

Do zadań grupy należy zapewnienie, poprzez ścisłą współpracę międzynarodową, przestrzeganie i egzekwowanie przyjętych regulacji prawnych, jak również identyfikacja i promocja działań mających na celu ograniczenie zanieczyszczeń spowodowanych przez transport morski, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa nawigacji.

W 2011 r. przedmiotem pracy grupy roboczej MARITIME był przede wszystkim temat, wynikający z realizacji Bałtyckiego Planu Działań HELCOM, tj. wyznaczenie Morza Bałtyckiego obszarem kontroli emisji tlenków azotu (NECA).

Prace grupy na poziomie Polski w całości koordynowane są przez Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej.

2.6. Działania grupy roboczej ds. reagowania HELCOM RESPONSE

Grupa podejmuje działania mające na celu zapewnienie szybkiego krajowego i międzynarodowego reagowania na zanieczyszczenia spowodowane wypadkami na morzu, analizę rozwoju transportu morskiego na Bałtyku i zbadania możliwego wpływu nowych rozwiązań na współpracy międzynarodową w odniesieniu do reagowania na zanieczyszczenia, koordynację powietrznej obserwacji morskich szlaków żeglugowych w celu zapewnienia pełnego obrazu zanieczyszczeń pochodzących z transportu morskiego oraz pomocy w identyfikacji zanieczyszczających. Opracowywane są zalecenia dotyczące m.in. kwestii wzmocnienia współpracy w podregionach w zakresie reagowania na rozlewy olejowe, zapewnienia odpowiedniego poziomu zdolności reagowania na wypadki i potencjału ratowniczego, rozwoju i wykorzystywania systemów prognozowania przemieszczania się rozlewów olejowych i innych szkodliwych substancji w Bałtyku.

Realizację zadań w ramach grupy HELCOM RESPONSE na poziomie Polski prowadzi Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej.

2.7. Posiedzenia Komisji Helsińskiej oraz spotkania przewodniczących delegacji HELCOM HOD

W skład Komisji Helsińskiej wchodzi reprezentanci wszystkich państw nadbałtyckich oraz Komisji Europejskiej na wysokim politycznym szczeblu. Posiedzenia Komisji Helsińskiej odbywają się raz do roku. W 2011 roku Główny Inspektor Ochrony Środowiska, jako przewodniczący Polskiej Delegacji brał udział w dorocznym spotkaniu Komisji Helsińskiej (HELCOM 32/2011), które odbyło się w Helsinkach w dniach 9-10.03.2011. Podczas spotkania Główny Inspektor wygłosił przemówienie na temat dotychczasowych osiągnięć Polski w implementacji Bałtyckiego Planu Działań HELCOM (BPD) we wszystkich czterech segmentach: ograniczania eutrofizacji, dopływu substancji niebezpiecznych, ochrony przyrody i różnorodności biologicznej oraz bezpiecznej działalności na morzu.

W 2011 roku Główny Inspektor Ochrony Środowiska brał udział również udział w dwóch posiedzeniach przewodniczących delegacji: w dniach 14-15.06.2011 w Helsinkach (HELCOM HOD 35/2011) i w dniach 5-6.12.2011 w Helsinkach (HELCOM HOD 36/2011). Na spotkaniach tych poruszono m.in. kwestie organizacji na terytorium RP w 2012 roku spotkań HELCOM MONAS, HELCOM LAND, AGR/ENV Forum, HELCOM RESPONSE, CEPCO South 2012, raportu NECA, zawartości fosforanów w detergentach, hot spots, nominacji do Green Baltic Spots Award, realizacji projektu BALTIMFA, kontynuacji projektu SALAR, aktualizacji wskaźników HELCOM, rozszerzenia monitoringu dla ryb przybrzeżnych, wyników prac HELCOM MUNI, dostępu do informacji, postępów prac HELCOM RED LIST, weryfikacji i uzupełnienia raportu BRISK. Przewodniczący delegacji polskiej przedstawił również raport z trzeciego spotkania interesariuszy pierwszego obszaru priorytetowego Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego oraz informację o organizowanym w dniach 7-9.12.2011 w Warszawie Nieformalnym Spotkaniu Dyrektorów Wodnych i Morskich koordynujących wdrażanie Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej.

Ponadto przewodniczący polskiej delegacji, z udziałem przedstawiciela SMB, brał udział w panelach rekrutacyjnych do Sekretariatu HELCOM.

2.8. Krajowy Program Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań

W celu ograniczenia zanieczyszczeń, odwrócenia procesu degradacji środowiska morskiego Bałtyku i osiągnięcia jego dobrego stanu ekologicznego do 2021 roku Strony Konwencji Helsińskiej przyjęły 15 listopada 2007 roku na Konferencji Ministerialnej w Krakowie Bałtycki Plan Działań (BPD). Główne kierunki działań w ramach BPD dotyczą następujących obszarów:

- przeciwdziałanie eutrofizacji;
- ograniczenie dopływu substancji niebezpiecznych do Bałtyku;
- ochrona różnorodności biologicznej i środowiska naturalnego Bałtyku;
- zapewnienie bezpiecznej działalności człowieka na morzu z uwzględnieniem bezpiecznej żeglugi, eksploatacji dna morskiego i mieszczących się pod dnem zasobów, minimalizację negatywnego oddziaływania inwestycji na dnie Bałtyku i zapobiegania przedostawaniu się do Bałtyku obcych gatunków zwierząt i roślin.

Strony, przyjmując BPD, zobowiązały się opracować do roku 2010 krajowe programy wdrażania (KPW), wstępne wersje programów zostały zaprezentowane na spotkaniu ministerialnym HELCOM w maju 2010 r. w Moskwie. Opracowanie ostatecznej wersji dokumentu nastąpi po zakończeniu procesu rewizji celów redukcyjnych HELCOM, dokument zostanie zaprezentowany na spotkaniu ministerialnym HELCOM w marcu 2013 r. w Danii.

Wdrażanie KPW BPD wymaga m.in.:

- przeprowadzenia szkoleń dla właścicieli gospodarstw rolnych z zakresu opracowywania długoterminowych planów dla zrównoważonego nawożenia gruntów i promowania Dobrych Praktyk Rolniczych;
- promowania i wspierania budowy nowoczesnych przydomowych systemów ściekowych;
- opracowania planów zarządzania Bałtyckimi Obszarami Chronionymi;
- opracowania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich;
- rozbudowy infrastruktury portowej do odbioru ścieków ze statków.

W ramach szerzenia informacji o Bałtyckim Planie Działań HELCOM w styczniu 2011 r. przedstawiciele Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska z Gdańska i Szczecina wzięli udział w spotkaniu nt. wdrażania BPD w ramach projektu HELCOM NIP – dotyczącego wyznaczania kierunków, które powinny być podejmowane przez Państwa – Strony Konwencji Helsińskiej na aktualnym etapie wdrażania BPD w wymiarze lokalnym. Na

spotkaniu omówione zostały działania władz lokalnych podejmowane w ramach wdrażania BPD.

Ponadto w maju 2011 r. w Ministerstwie Środowiska w Warszawie odbyło się spotkanie interesariuszy BPD, na które zaproszeni zostali przedstawiciele resortów środowiska i rolnictwa, władz lokalnych oraz sekretariatu HELCOM. Na spotkaniu omówione zostały m.in. możliwości uzyskania dofinansowania w ramach funduszu HELCOM oraz działania podejmowane w ramach realizacji BPD zarówno w wymiarze krajowym, jak i w wymiarze regionu Morza Bałtyckiego.

3. Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)

Głównym celem SUE RMB jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE. Jej inicjatorem był Parlament Europejski, który w listopadzie 2006 roku przyjął rezolucję postulującą opracowanie strategii współpracy w regionie Morza Bałtyckiego (RMB). W grudniu 2007 r. Rada Europejska wezwała Komisję Europejską do opracowania SUE RMB. W czerwcu 2009 r. KE przyjęła komunikat w sprawie Strategii, a w październiku 2009 r. dokument został zatwierdzony przez Radę Europejską.

SUE RMB określona została jako pierwsza strategia makroregionalna UE, której cele ukierunkowano na następujące obszary: ochrona środowiska, dobrobyt, dostępność i atrakcyjność oraz bezpieczeństwo. Strategia składa się z 15 obszarów priorytetowych, w tym około 80 projektów flagowych oraz 12 działań horyzontalnych. Jest realizowana w oparciu o środki z istniejących instrumentów finansowych UE, z budżetów narodowych oraz z międzynarodowych instytucji finansowych.

3.1. Działania w ramach 1. obszaru priorytetowego SUE RMB

Polska pełni funkcję koordynatora obszaru priorytetowego (OP1) nr 1 Redukcja zrzutów substancji biogennych do morza do akceptowalnego poziomu (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wspólnie z Finlandią) oraz nr 7 pełne wykorzystanie potencjału regionu w zakresie badań oraz innowacyjności (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wspólnie ze Szwecją).

GIOŚ jako współkoordynator OP1 monitoruje działania w zakresie wszystkich projektów flagowych, wspiera liderów projektów w razie wystąpienia problemów w implementacji oraz jest odpowiedzialny za przygotowanie rocznego raportu nt. postępów w implementacji założeń SUE RMB do Dyrekcji generalnej ds. Polityki Regionalnej (DG Regio).

W 2011 roku odbyły się dwa spotkania interesariuszy obszaru priorytetowego 1 (marzec – Helsinki i listopad - Gdańsk), podczas których skupiono się nad wypracowaniem celów i wskaźników właściwych dla monitorowania postępów wdrażania założeń OP1. Organizatorem spotkania w Gdańsku był Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

3.2. Projekt flagowy w ramach 3. Obszaru Priorytetowego SUE RMB

Aktywność działań Głównego Inspektora Ochrony Środowiska widoczna jest również w 3 obszarze priorytetowym pn. „Ograniczanie użytkowania i wpływu substancji niebezpiecznych”, w ramach którego realizuje projekt flagowy pn. „Ocena potrzeby usuwania broni chemicznej”. W 2011 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wraz z HELCOMEM był odpowiedzialny za organizację dwóch posiedzeń grupy eksperckiej mającej na celu przeprowadzenie przeglądu aktualizacji dostępnych informacji nt. zatopionej w Bałtyku broni chemicznej. W efekcie prowadzonych działań w kwietniu 2011 r. został zaprezentowany krajowy raport nt. zatopionej broni chemicznej, zaś w listopadzie 2011 r. przedstawiono pierwszy projekt ogólnego raportu. Planuje się, że pełny dokument zostanie przedłożony pod obrady HELCOM HOD w czerwcu 2012 r.

Problematyka ujęta w projektach flagowych również pokrywa się ze zobowiązaniami unijnymi, projektami już realizowanymi ze środków unijnych oraz działaniami m.in. Konwencji Helsińskiej (Plan Działania SUE RMB dla regionu Morza Bałtyckiego w dużej mierze inkorporuje Bałtycki Plan Działań HELCOM). Pozwala to na zapewnienie efektu synergii między działaniami HELCOM, a celami Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

3.3. Finansowanie OPI ze środków pomocy technicznej (TA)

Warto nadmienić, iż 2011 to rok w którym pozyskano dodatkowe środki na realizację celów strategii pochodzących bezpośrednio z Komicji Europejskiej na tzw. pomoc techniczną. Projekt zakłada wsparcie inicjatyw związanych z wdrażaniem OPI SUE RMB.

Zadania finansowane ze środków TA powinny być bezpośrednio związane z przygotowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, oceną, audytem, kontrolą oraz informacją i promocją całego 1. obszaru priorytetowego SUE RMB i ukierunkowane na potrzeby zgłaszane przez interesariuszy. Kierując się chęcią właściwego wydatkowania powierzonych Głównemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska środków w wysokości 67 453 EUR, opracowano podział przyznanej przez Komisję Europejską kwoty w odniesieniu do okresu realizacji projektu tj. 2012-2013.

4. Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej

Mając na względzie efekt synergii działań Główny Inspektor Ochrony Środowiska wziął pod uwagę konieczność powiązania celów i działań Konwencji Helsińskiej z wymaganiami Ramowej Dyrektywy 2008/56/WE w Sprawie Strategii Morskiej (MSFD), która jest obecnie wdrażana przez Komisję i wszystkie kraje członkowskie UE. Osiągnięcie dobrego stanu środowiska wód morskich do roku 2020 poprzez opracowanie i wdrożenie przez kompetentne organy poszczególnych elementów strategii morskiej – to główny cel postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego.

Dyrektywa określa działania, jakie powinny podjąć państwa członkowskie, aby osiągnąć lub utrzymać dobry stan ekologiczny środowiska morskiego. W tym celu Państwa przeprowadzają analizę aktualnego stanu środowiska morskiego oraz identyfikują źródła oraz skalę presji antropogenicznej pochodzącej ze źródeł lądowych i morskich. Na tej podstawie opracowują i wdrażają plany działań na rzecz ochrony i poprawy stanu ekosystemów morskich.

W przypadku Morza Bałtyckiego głównym zagrożeniem dla jego stanu jest ilość zanieczyszczeń odprowadzanych z lądu. Koordynatorem procesu ograniczania ładunków zanieczyszczeń z lądu są organy gospodarki wodnej, które wykorzystują w tym celu obecne instrumenty wynikające z innych procesów unijnych, takich jak: wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej i dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Istotny udział w oddziaływaniu na stan ekosystemu morskiego ma również gospodarka morską oraz rybacką. Stąd we wdrażaniu wymagań dyrektywy i osiągnięciu jej celów istotną rolę odgrywa resort transportu, budownictwa i gospodarki morskiej oraz rolnictwo.

5. *Inne działania SMB*

5.1. *Udział w realizacji Polityki Morskiej RP*

Nadmorskie położenie Rzeczypospolitej Polskiej stanowi szczególne dobro narodowe o strategicznym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego oraz dla pozycji kraju w regionie bałtyckim, Europie i na świecie. Powinno ono być jedną z podstawowych ram w kształtowaniu polityki rozwoju oraz zagospodarowania przestrzennego kraju, z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska naturalnego, stąd polityka morską Rzeczypospolitej Polskiej jest działaniem ogólnonarodowym o wymiarze międzynarodowym.

Zintegrowana polityka morską RP ma na celu integrację systemów nadzoru morskiego oraz zapewnienie wspólnej platformy wymiany informacji morskich. Wypracowanie zintegrowanej i długookresowej polityki morskiej Rzeczypospolitej Polskiej jest prowadzone na szczeblu ponadresortowym przez Międzyresortowy Zespół do spraw Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej, który jest organem pomocniczym Prezesa Rady Ministrów, powołanym *Zarządzeniem Nr 103 Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 września 2008 r. w sprawie powołania Międzyresortowego Zespołu do spraw Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 70, poz. 635 oraz z 2009 r. Nr 34, poz. 503)*. Reprezentantem resortu środowiska w ww. Zespole jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

5.2. *Działania wynikające z polskiej prezydencji w Radzie UE w II poł. 2011r.*

Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego

W dniu 15 listopada 2011 Rada ds. Ogólnych (GAC) przyjęła wypracowane przez polską prezydencję w Radzie Unii Europejskiej Konkluzje ws. przeglądu Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego. Jest to zwięźczenie blisko rocznych działań Polski mających na celu ocenę funkcjonowania SUE RMB oraz usprawnień jej wdrażania. Konkluzje, wypracowane z zaangażowaniem szerokiej grupy podmiotów oraz instytucji, obejmują szereg praktycznych rekomendacji mających na celu usprawnienie wdrażania SUE RMB, która po dwóch latach funkcjonowania boryka się nadal z wieloma problemami. Jest to niewątpliwie duży sukces polskiej prezydencji, co potwierdzają entuzjastyczne wypowiedzi państw makroregionu, w tym szczególnie Szwecji, będącej głównym promotorem tej pierwszej strategii makroregionalnej UE.

Publicznym wydarzeniem towarzyszącym przeglądowi było, współorganizowane przez prezydencję, II Forum SUE RMB w Gdańsku (październik 2011). 750 uczestników, w tym blisko 25% z Polski, dyskutowało pod hasłem Nowe ambicje dla regionu Morza Bałtyckiego nt. bardziej efektywnego wykorzystania potencjału RMB zwłaszcza w realiach kryzysu gospodarczego.

Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej

Główny Inspektor Ochrony Środowiska pełniąc funkcję Dyrektora Morskiego, dnia 8 grudnia 2011 r. w Warszawie, zorganizował Nieformalne Spotkanie Dyrektorów Morskich, cyklicznie organizowane przez kraj pełniący Prezydencję w Radzie UE.

Spotkanie miało na celu ułatwienie wdrażania Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej (2008/58/WE), przy jednoczesnym zapewnieniu synergii działań. Powołano platformę wdrożeniową - Common Implementation Strategy (CIS), która działając pod przewodnictwem Dyrektorów Morskich jest odpowiedzialna za koordynację podejmowanych w krajach członkowskich UE działań związanych z problematyką wody i morza przy współpracy Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska oraz Dyrekcji Generalnej ds. Morza Komisji Europejskiej, a w szczególności wypracowywanie wspólnego podejścia i wytycznych, prowadzenie współpracy na poziomie eksperckim oraz prowadzenie badań i realizację projektów.

5.3. Organizacja spotkań krajowych i międzynarodowych przez SMB

Trzeci Międzynarodowy Dialog ws. Zatopionej Broni (14-15 kwietnia 2011, Sopot):

Konferencja stanowiła globalne forum wymiany wiedzy na temat broni zatopionej w morzach i oceanach. Tematyka obejmowała najnowsze technologie postępowania z zatopioną bronią chemiczną i konwencjonalną oraz aktualizację informacji o miejscach jej występowania. Po sesjach tematycznych odbyły się pokazy najnowszych metod unieszkodliwiania amunicji zalegającej na dnie morza.

Drugie spotkanie interesariuszy OP 1 (8 marca 2011 r., Helsinki):

W spotkaniu uczestniczyli liderzy projektów flagowych, przedstawiciele Dyrekcji Generalnej Komisji Europejskiej ds. Polityki Regionalnej, Sekretariatu HELCOM, INTERACT Point Turku, Nordic Investment Bank, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Gdańsku oraz innych instytucji z regionu Morza Bałtyckiego. Wspólnie ustalono zestaw kryteriów doboru nowych projektów flagowych OP 1. Ze strony Komisji Europejskiej zostały sprecyzowane oczekiwania w zakresie raportu postępów we wdrażaniu Planu Działania Strategii. Liderzy wybranych projektów flagowych zaprezentowali postępy w ich realizacji.

Trzecie spotkanie interesariuszy OP 1 (27 października 2011 r., Gdańsk):

Celem spotkania było uzgodnienie projektu celów i wskaźników dla OP 1 z interesariuszami, m.in. liderami projektów flagowych, przedstawicielami instytucji regionalnych zaangażowanych w środowiskowe cele Strategii, przedstawicielami Sekretariatu HELCOM.

W dyskusji poruszono także kwestię zadań i obowiązków poszczególnych grup interesariuszy Strategii, gdzie bazę do dyskusji stanowiły informacje przekazane przez Krajowy Punkt Kontaktowy Finlandii oraz Polski (MSZ).

5.4. Aktywność przedstawicieli GIOŚ na arenie międzynarodowej

Europejski Dzień Morza (19-20 maja 2011 r., Gdańsk):

W dniach 19 - 20 maja br. w Polskiej Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku odbyły się główne obchody EUROPEJSKIEGO DNIA MORZA 2011, organizowane przez Ministerstwo Infrastruktury (obecnie Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej), Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Urząd Miasta Gdańsk oraz Komisję Europejską. Obchody EDM 19 maja br. otworzył Minister Infrastruktury Cezary Grabarczyk oraz Marszałek Województwa Pomorskiego Mieczysław Struk i Prezydent Gdańska Paweł Adamowicz. Ubiegłoroczna edycja EDM odbywała się pod hasłem *Maritime policy: putting people first (Polityka Morska: Przede wszystkim ludzie)*.

Podczas głównej Konferencji w ramach Europejskiego Dnia Morza 2011, która odbyła się 19 maja 2011, obradowali uczestnicy konferencji, a wśród nich m.in. Efthimios E. Mitropoulos - Sekretarz Generalny Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO), Wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej Siim Kallas, Komisarze UE Maria Damanaki oraz Janusz Lewandowski, a także Posłowie do Parlamentu Europejskiego, w tym Członkowie Komisji Rybołówstwa.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska zaprezentował działania Polski na rzecz poprawy stanu środowiska Morza Bałtyckiego. Ponadto, w imieniu Komisji Helsińskiej, jako Przewodniczący Polskiej Delegacji w HELCOM przedstawił działania HELCOM w zakresie filaru środowiskowego Polityki Morskiej UE i postępy we wdrażaniu Bałtyckiego Planu Działań HELCOM we wszystkich czterech segmentach. Główny Inspektor Ochrony środowiska uczestniczył również w dyskusji panelowej na temat Morskiego Planowania Przestrzennego współorganizowanej przez HELCOM i program współpracy

międzynarodowej na polu planowania przestrzennego w regionie Morza Bałtyckiego (VASAB – Vision and Strategies Around the Baltic).

Drugie Doroczne Forum Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego/ Bałtyckie Forum Rozwoju (25-26 października 2011 r., Gdańsk):

Główny Inspektor Ochrony Środowiska zaprezentował działania Polski na rzecz poprawy stanu środowiska Morza Bałtyckiego oraz wziął udział w dyskusji panelowej na temat zielonego wzrostu. Przedstawiciele GIOŚ zaprezentowali postępy we wdrażaniu OP 1 oraz brali udział w dyskusji panelowej na temat międzysektorowego wymiaru Strategii (w zakresie OP 1). Ponadto, podczas Forum poruszane były kwestie rewizji Strategii. Polska Prezydencja (MSZ) przedstawiła swoją wizję rewizji oraz ustalenia co do wyznaczenia trzech podstawowych celów Strategii, na podstawie których zostanie zaktualizowany Plan Działania.

6. Finansowanie prac SMB

Wydatki związane z funkcjonowaniem SMB w 2011 r. kwalifikowały się do następujących kategorii:

usługi niematerialne (opinie prawne, ekspertyzy, tłumaczenia dokumentów, usługi hotelarsko – gastronomiczne, logistyczne, promocyjne i inne związane z obsługą organizowanych spotkań i konferencji), w tym:

Opracowania, ekspertyzy, tłumaczenia, w tym: opracowanie krajowego raportu HELCOM MUNI w 5 częściach, opracowanie raportu HELCOM MUNI na temat broni chemicznej zatopionej w Morzu Bałtyckim, obejmującego zadania, do których zobowiązała się Polska w ramach realizacji projektu flagowego pn. „Ocena potrzeby usuwania broni chemicznej”, wykonanie 7 tłumaczeń na potrzeby właściwego funkcjonowania SMB, opracowanie ekspertyzy pt. "Analiza wyników realizacji projektu HELCOM TARGREV".

Organizacja spotkań: sfinansowanie organizacji w kraju 8 spotkań międzynarodowych

wynagrodzenie bezosobowe - podpisanie umów-zleceń z 2 osobami zatrudnionymi do obsługi Sekretariatu;

koszty delegacji krajowych - zrealizowanie 17 wyjazdów ekspertów zewnętrznych bądź pracowników GIOŚ na delegacje krajowe;

koszty delegacji zagranicznych - zrealizowanie 66 wyjazdów ekspertów zewnętrznych bądź pracowników GIOŚ na delegacje zagraniczne.

Powyższe wydatki finansowane były ze środków NFOŚiGW przekazywanych na rezerwę celową budżetu państwa, o której mowa w art. 410c ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2011 r. – Prawo ochrony środowiska. W okresie od 1 stycznia 2011 r. do 15 kwietnia 2011 r. środki z NFOŚiGW były przekazywane na podstawie umowy nr 132/2010/Wn-50/NE-WM-Tx/D z dnia 15 kwietnia 2010 r. W okresie od 16 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. środki z NFOŚiGW były przekazywane na podstawie umowy nr 150/2011/Wn-50/NE-WM/D z dnia 18.05.2011 r.

Umowa z NFOŚiGW nr 132/2010/Wn-50/NE-WM-Tx/D z dnia 15 kwietnia 2010 r. została rozliczona na kwotę ogółem 365 590,48 zł, w tym za okres od 1 stycznia do 15 kwietnia 2011 r. na kwotę 155 023,12 zł.

Umowa z NFOŚiGW 150/2011/Wn-50/NE-WM/D z dnia 18.05.2011 r. została rozliczona do końca 2011 r. na kwotę 331 519,22 zł.